

Det er jo bare underholdning – eller?

Om livssynsformidling i den populære tv-serien *The Big Bang Theory*

Ingvild Thu Kro

Høgskolelektor, NLA Mediehøgskolen Gimlekollen

ingvild.thu.kro@nla.no

Populærkulturen har for mange blitt stedet for refleksjon og bearbeidelse av virkelighetens store spørsmål.¹

Religionssosiologen Tomas Axelson og teologen Ola Sigurdson setter fingeren på noe mange i vår tid synes å være lite opptatt av, nemlig populærkultur, medier og livssynsformidling. Hvorfor skal vi bry oss om tv-seriene, filmene og musikken? Hvorfor være opptatt av hva ungdom ser og hører på? Det er jo bare underholdning! Eller er det det?

Vi lever i en tid hvor mediene er en sentral del av livene til så å si alle mennesker. Vi omgis av medier på alle kanter, og særlig for de unge er mye av hverdagens fokus rettet mot medier i en eller annen forstand. Mediene er med andre ord en sentral del av kulturen vår, da med underholdningsindustrien som en av de største medieaktørene.

Samtidig må vi erkjenne at ingen formidling er nøytral, ei heller medieformidlingen med underholdning som fortegn. Dermed kan en heller ikke omtale noe som "bare underholdning". Som forfatter Philip Pullman sier det: "All stories teach, whether the storyteller intends them to or not. They teach the world we create. They

teach the morality we live by. They teach it much more effectively than moral precepts and instructions."² De populærkulturelle tekstene formidler altså noe dype-re til mennesker som ser på, lytter til eller leser dem. De formidler spor av verdier og holdninger; ulike syn på rett og galt, godt og vondt, hva som gir mening, hva som gir hensikt i livet. Med andre ord – spor av livssyn.

For å kunne synliggjøre disse perspektivene mer konkret, tar vi i denne artikkelen utgangspunkt i en analyse gjort av den populære tv-serien *The Big Bang Theory*.³ Analysen ser nærmere på sesong 6 av tv-serien, som ble sendt på TV Norge høsten 2012/våren 2013. Fremgangsmåten er en livssynsanalyse, med vekt på de mest fremtredende og sentrale livssynsperspektivene som kommer frem i tv-serien. Ut fra dette ønsker analysen å gi en teoretisk grunnlagsforståelse og praktisk innføring i livssynsanalyse av populærkultur, samt gi innspill til hvordan vi kan forholde oss bevisst til formidlingen som skjer i populærkulturen.

Materiale, kontekst og metode

Tv-serien *The Big Bang Theory* er en situasjonskomedie skapt av de anerkjente regissørene Chuch Lorre og Bill Prady.⁴ *The Big Bang Theory* hadde premiere i USA på tv-kanalen CBS 24. september 2007, og ble senere den mest populære komiserien i USA.⁵ Tv-serien har også vunnet flere priser.⁶ *The Big Bang Theory* har blitt en av de mest populære komiseriene på norsk tv også, og TVNorge beskriver den på sine nettsider som deres “best likte serie”.⁷

The Big Bang Theory er bygget opp rundt en vennegjeng som bor i Pasadena, California. Flertallet i vennegjengen jobber på CalTech⁸ University i Pasadena som forskere innenfor ulike naturvitenskapelige områder. Vennegjengen består av et knippe relativt uvanlige hovedrollefigurer,⁹ som – i litt ulik grad – er super-intellektuelle, og utgjør en skikkelig nerdegjeng. I tillegg er de hver på sin måte relativt handicappede når det kommer til sosial intelligens og mellommenneskelig kommunikasjon. Rollefiguren Penny utgjør imidlertid en humoristisk motsetning til gruppen av nerder, som den pene, uoppnåelige jenta.

The Big Bang Theory er i løpet av sine åtte sesonger blitt en verdenskjent tv-serie, med en tydelig plass innenfor, særlig vestlig, aktuell populærkultur.¹⁰ Populærkulturen er i stor grad knyttet til underholdningsmediene. Journalist og filmkritiker Anne Hoff beskriver film (og her legger vi gjerne til tv-seriene) som “et av vår tids viktigste kulturuttrykk. Den tilbyr en helt sentral innsikt i samfunnets ønsker, ideer og idealer.”¹¹ Populærkulturen er populær ikke minst fordi den tar utgangspunkt i og spiller på det som rører seg i kulturen. Den både bekrefter og påvirker, speiler og former typiske væremå-

ter, holdninger, oppfatninger og verdier i samtiden. Her ligger noe av viktigheten ved å studere og analysere populærkulturelle produkter, nettopp fordi de aktualiserer eksistensielle og livssynsmessige spørsmål. I tillegg til å aktualisere de eksistensielle livsspørsmålene, påvirker populærmediene også vår hverdagslige tenkemåte.¹² “Det är som om filmerna og andra genomslagskraftiga media förser oss med ett slags manuskript för hur ett liv ska levas”, sier religionssosiologen Tomas Axelson og teologen Ola Sigurdson.¹³ På bakgrunn av dette kan vi bekrefte utsagnet fra filmskaper Brian Goddard: “Ingen fortelling er nøytral. Ingenting er ‘bare underholdning’ Alle fortellingen formidler verdier, ja, spor av livssyn.”¹⁴

Selve fremgangsmåten for analysen er gjort med utgangspunkt i et analyseverktøy¹⁵ som er utviklet for å kunne identifisere spor av livssyn i ulike slags tekster, da særlig populærkulturelle tekster¹⁶. Fremgangsmåten deles da inn i fem punkter; det emosjonelle, det estetiske, det etiske, det livssynsmessige og det teologiske. For analysen som presenteres her ligger fokuset på ‘det livssynsmessige’, hvor hensikten er å avdekke verdier, holdninger og oppfatninger som formidles gjennom filmfortellingen, og som igjen er direkte knyttet til underliggende spor av livssyn. Det teologiske nivået blir berørt, i det vi etter selve presentasjonen av analysen ser på hvordan vi kan forholde oss til dette som bevisste forbrukere av populærkultur.

Rent praktisk består tilnærmingen til filmtekstene av tre faser: (i) Kartlegging av den observerbare livspraksisen;¹⁷ (ii) Identifisering av ulike livssynselement og (iii) Kartlegging av mulige linjer og forbindelser til livssynstradisjoner og -trender. Med observerbar livspraksis menes

her det som viser seg i adferd og utsagn¹⁸; handlinger, oppførsel, livsstil, språk, ordbruk, dialog, osv. Ved å ta utgangspunkt i dette, vil vi kunne antyde svar på livsspørsmål knyttet til de fire innholdsmomentene i et livssyn:¹⁹ verdioppfatning, menneskesyn, virkelighetsoppfatning og tro (forstått som tillit og forankring av mening). Dette resonnerer med ungdomsforskeren Paul Otto Brunstad som sier at ”verdier og holdninger på hverdagsnivået speiler jo som oftest mer omfattende tradisjoner. Det er derfor mulig å slutte fra enkeltobservasjoner i spørsmålet om verdier tilbake til mer overordnede verdier knyttet opp mot bestemte livssynstradisjoner.”²⁰ Sett i forbindelse med innholdsmomentene et livssyn, underbygger dette det hensiktsmessige i å ta utgangspunkt i den observerbare livspraksisen, nettopp fordi et menneskes verdier – forankringen av etikk og moral – sier noe om det dype-religgende livssynet som legitimerer livspraksisen.²¹

Når det her rettes fokus mot en tv-serie som i stor grad er rettet mot ungdom, er det relevant å bruke en inndeling i analysen som også er aktuell og relevant for nettopp denne mottakergruppen. Her benyttes teologen David Howells teori²² om hvordan unge mennesker danner sine livssyn ut fra fire fokusområder, fra innerst til ytterst; forholdet til seg selv, til andre/sine likesinnede, til verden og til ‘det bortenfor’. Analysen av *The Big Bang Theory* benytter disse fokusområdene,²³ og analysen systematiseres dermed slik: ”Forholdet til seg selv og sine”, ”Forholdet til autoriteter og samfunn” og ”Forholdet til ‘det bortenfor’.”

Livssynsformidling i *The Big Bang Theory*

Hva formidles egentlig i *The Big Bang Theory*? Ved å ta utgangspunkt i den obser-

verbare livspraksisen i den populære tv-serien, avdekkes det sentrale verdier og holdninger knyttet til etikk, menneskesyn, virkelighetsoppfatning og tro (forstått som tillit og forankring av mening). Disse sporene av livssyn kan igjen kobles til underliggende livssynsperspektiver. På bakgrunn av dette vil en kunne si noe om hva som egentlig formidles i tv-serien *The Big Bang Theory*.

Forholdet til seg selv og sine

Det er de nære relasjonene som står i fokus i tv-serien, og ut fra dette kan vi si noe om hvordan rollefigurene ser ut til å forholde seg til seg selv og sine.

Forholdet til utseende og image

Ved første øyekast synes *The Big Bang Theory* kun å ha én rollefigur som tydelig er opptatt av image og utseende, nemlig Penny. Hun representerer den pene (uoppnåelige) jenta som alle guttene vil ha, og som Leonard umiddelbart faller for allerede i første sesong når hun flytter inn i leiligheten rett over gangen for han og Sheldon. Penny er opptatt av skjønnhet og utseende (og *sexappeal*), noe som særlig kommer til uttrykk på jentekveldene med Bernadette og Amy. På disse kveldene synes alle jentene å være opptatt av det ytre. Penny inntar imidlertid rollen som leder for disse kveldene.

Underliggende synes Penny å formidle verdier om at det er viktig å se bra ut og å ha sterk sexappeal. Hovedmotivasjonen for å se bra ut og bruke tid på utseende, synes nettopp å være for å fremme egen sexappeal. Det gis et visst inntrykk av at sex og sexappeal nettopp er ”limet” som gjør at kjærlighetsforholdene fungerer.²⁴ ”Forbedringen” av det ytre synes dermed å gi den ekstra selvtilliten som skal til for å forføre noen av det motsatte kjønn. Dette synes også til en viss grad å smitte

over på de andre jentene, Bernadette og Amy.

Samtidig som utseende og sexappeal i noen sammenhenger står sentralt i handlingen, synes ikke Penny eller de andre jentene å ha et overdrevent gjennomgående fokus på dette. Penny er ikke en typisk ”blond bimbo”. Det gis ikke inntrykk av at Penny er spesielt opptatt av hvordan hun selv ser ut til hverdags. Unntaket er når hun kler seg opp i sexy kjoler og spiller på sexappeal. Dette skjer særlig i situasjoner hvor hun, av ulike grunner, ønsker å tiltrekke seg Leonards oppmerksomhet og/eller sikre sitt kjærlighetsforhold til han. Til hverdags får vi mer inntrykk av at hun er relativt avslappet når det kommer til utseende. Hun spiser ”junkfood”, går ofte rundt i joggebukse og en tilfeldig oppsatt hårknute. En måte å forstå dette på, er at Penny opplever å være godtatt for den hun er i vennegjengen, ikke først og fremst for hvordan hun ser ut. Samtidig synes hun å være trygg på seg selv og den hun er.

Guttene i serien synes generelt ikke å være spesielt opptatt av utseende. Det er likevel interessant å merke seg at flere av guttene (særlig Leonard og Howard) gjennom flere sesonger av *The Big Bang Theory* har forsøkt å forføre Penny, nettopp fordi hun er så pen og tiltrekkende. Altså avslører de at utseende likevel betyr noe, om enn i dette tilfelle hos en potensiell kjæreste.

Nært sammenhengende med fokuset på det ytre i form av utseende og sexappeal, finner vi image.²⁵ Om ikke alle rollefigurene synes å være særlig opptatt av hvordan de ser ut, er alle imidlertid opptatt av hvordan de oppfattes av andre. Her er det ulike fokus representert, men sentralt i dette står spørsmålet om status. Dette kommer for eksempel til uttrykk når det gjelder guttenes profesjonsidenti-

tet,²⁶ kanskje særlig tydelig hos Sheldon. Han synes å skape sitt image og opprettholde sin status ved å opphøye sitt eget intellekt, og dermed – på bekostning av vennene – nedvurdere andres intellekt. Sheldon er vant til å være best og hans ekstremt høye intellekt trues svært sjelden av andre. Det er rett og slett ingen andre som kan ‘matche’ hans nivå.²⁷

For Sheldon er det viktig å skape seg et image som sier at han er best. Det oppstår imidlertid en krise når Sheldon må samarbeide med Kripke, en kollega på universitetet som Sheldon mener er klart underlegen han selv. De blir satt til å jobbe sammen om et prosjekt de begge har gjort begynnende arbeid på. Motvillig og med flere avledningsmanøvre, utveksler de arbeidene sine for å kunne sette seg inn i den andres arbeid og jobbe videre sammen. Sheldon gjør nå en sjokkerende oppdagelse:²⁸

Jeg leste oppgaven hans og....den er mye bedre enn min! Så moren til universitetets smarteste fysiker er ikke min mor, som jeg har trodd. Det er moren hans! (gråter)

For Sheldon er dette alvorlig for hans image. I det øyeblikket han – for en kort stund – ikke er best, er det nesten som grunnlaget for hans opplevelse av status og verdi forsvinner. I et forsøk på å rette opp dette inntrykket og redde sitt eget image og status, lyver Sheldon overfor Kripke angående hvorfor hans eget arbeid er så dårlig. Det vil si, han kommer ikke opp med løgnen selv, men følger (og avkrefter ikke) Kripkes antakelse om at det skyldes at Sheldon har kjæreste og at de har hatt så mye sex at han blir ukonsentrert. (Sannheten er imidlertid at Sheldon og Amy aldri har hatt sex og at tanken er uaktuell for Sheldon da han finner seksuell omgang frastøtende.) Han innrømmer dette senere overfor Penny, som utfordrer ham på hvorfor han ikke

avkrefte Kripkes antakelse:²⁹

Penny: Hvorfor fortalte du ikke sannheten?

Sheldon: Fordi det ville satt meg i et dårlig lys. En tåpelig løgn får meg til å se bra ut.

Sheldon synes å sette sitt eget image og status høyere enn sannheten, og tyr derfor gjerne til en løgn for å hevde seg selv og sikre at han oppfattes av andre slik han selv ønsker. Innholdet i løgnen Kripke egentlig skaper for han, sikrer han status. Fokuset på prestasjoner synes å være tydelig hos Sheldon, som utnytter resultatet av Kripkes antakelse, uten at selve innholdet stemmer med virkeligheten. Med andre ord avslører Sheldon at image er viktig for han, i form av den status den sikrer han som forsker og vitenskapsmann. Her ser vi spor av en tydelig individualisme, hvor en setter seg selv først og tyr til de nødvendige midler for å hevde seg selv. Videre synes den postmoderne holdningen ”du er det du presterer” å stå sentralt. Dette med status og image synes å være viktig for alle rollefigurene, om enn på forskjellige måter og med ulike fokus.

Når jeg i denne artikkelen omtaler det postmoderne, gjøres det med henvisning til det postmoderne livssyn i tråd med forståelsen som kommer til uttrykk hos etikeren David Cook: ”Det postmoderne går lenger enn det ”moderne” vitenskapelig baserte synet på verden, ved å blande en skeptisk holdning til teknologi, objektivitet, absolutter og totalforklaringer, med vekt på image og utseende, personlige tolkninger, gleder og utforskning av ethvert åndelige og materielt perspektiv.”³⁰

Kort oppsummert kan vi si at image og det ytre synes å stå sentralt i *The Big Bang Theory*, på flere ulike måter. For noen – og da kanskje særlig jentene – synes sex-

appeal å være hovedmotivasjon for fokuset på det ytre. Det synes å være en viktig verdi å kunne forføre sine menn og få tilfredsstilt egne behov. Her finner vi en underliggende individualisme, hvor den enkeltes ønsker og behov står i sentrum, samt viktigheten av nytelse. Dette synes å være uttrykk for et postmoderne livssynsperspektiv, med fokus på nytelsessyke (hedonisme).

Videre synes image å være sentralt for flere av rollefigurene, kanskje særlig med tanke på de mest intellektuelle i gjengen, med Sheldon i spissen. Det handler om hvordan man skaper og sikrer seg et ønsket image – altså hvilket inntrykk en ønsker at andre skal ha av ens egen person. Igjen synes individualismen å stå sterkt, hvor vi underliggende synes å ane spor av både det postmoderne slagordet ”du kan være den du vil være” og det eksistensialistiske ”du må skape deg selv”, hvor du gjennom dine valg må skape mening. Funnene rundt fokus på utseende og image, synes imidlertid i bunn og grunn å handle om bekreftelse og opplevelse av verdi. På ulike måter synes alle rollefigurene å ha et behov for anerkjennelse og en lengsel etter å bli sett og akseptert for den de er.

Forholdet til familie og venner

Med bakgrunn i den generelle handlingen i tv-serien, er det tydelig at det er vennene som er hovedfokuset. Stort sett all handling er fokusert rundt vennegjengen – parvis, i mindre grupper eller hele samlet – enten det er hjemme eller på jobb. Vennegjengen står i fokus så å si hele tiden. Det finnes enkelte andre rollefigurer som får noe tid på skjermen (som Lucy, jenta Raj forsøker å innlede et forhold med, Stuart, innehaver av tegneseriebutikken eller Alex, Sheldons assistent på jobb), men da kun som rollefigurer som bidrar i hand-

lingen rundt hovedpersonene. Vi blir aldri ordentlig kjent med disse birollefigurene og handlingen formidles ikke fra deres synsvinkel.

Vennene synes å være relativt likeverdige innenfor gjengen, med sine særegne styrker og svakheter. I den grad noen i vennegjengen er eller ser på seg selv som leder eller autoritet, er nok Sheldon den tydeligste. Han synes å anse seg selv som autoritetsperson siden han har en IQ som overgår alle de andre, og bruker gjerne muligheten til å demonstrere denne selvoppnevnte autoritetsrollen. Vennene synes imidlertid ikke å anerkjenne Sheldons opplevelse av å være autoritet, noe som flere ganger er gjenstand for humoristiske poeng i handlingen.

Penny synes å fungere som vennegjengens guide for sosiale koder. Hun kan gi de andre – særlig guttene – tips og hint (noen ganger velmenende, andre ganger som kritikk) om hva som er sosialt akseptert og ikke. Guttene (og Amy blant jentene) har som kjent utfordringer på dette området, og Penny representerer deres kontakt med 'den virkelige verden'.

Videre synes vennegjengen å ha funksjon som en familie. Faktisk sier Raj det rett ut i en av episodene: "Jeg storkoser meg. Dere er som familie for meg."³¹

De er der for hverandre, hjelper hverandre og stiller opp for hverandre. Når noen har problemer eller møter utfordringer, er det vennene en går til for hjelp og støtte.

De gjennomgående verdiene og handlingene innad i vennegjengen synes med andre ord å ligne det som tradisjonelt representerer en familie. Om ikke relasjonene fyller de samme rollene (med mor, far, barn, etc.), preges vennegjengen av omsorg, nærhet, støtte og tilhørighet – positive konnotasjoner som ofte knyttes til familien. Dette inntrykket forsterkes

ved at rollefigurenes biologiske familier stort sett er fraværende gjennom hele sesong 6.

I den grad de biologiske familiene er representert i den sjette sesongen³² (og gjennomgående i hele tv-serien), er det i det store og hele snakk om dysfunksjonelle og forstyrrede familieband. Tradisjonelle familieverdier som trygghet, omsorg og fellesskap synes ikke å ha preget disse relasjonene i utpreget grad.

I sesong 6 nevnes Leonards mor i forbindelse med hans følelser overfor jul og julefeiringer.³³

Leonard: Fordi jeg hadde tilstrekkelig mange elendige juler som barn. [...] Jeg vokste opp med gale akademikere. I stedet for å gi kaker til nissen, la vi ut en oppgave. Morgen etter visste vi at han vært der, for da var oppgaven rettet. [...] Jeg fikk C- fire år på rad.

Leonard synes å være preget av oppveksten sin. Han gir uttrykk for traumatiske opplevelser, som eksempelet overfor, særlig med en mor som utøvde en streng oppdragelse. Dette har resultert i at han i dag har et svært anstrengt forhold til familien, og da særlig til sin mor.

The Big Bang Theory presenterer de biologiske familiene som kontrast til vennegjengen som familie. Selv om vi finner likhetstrekk mellom de biologiske familiene og vennegjengen som funksjon av familie, som kjappe, frekke replikker, sosial uvørenhet, løgner og en tydelig individualisme i bunn, synes likevel vennegjengen å fylle behov som de biologiske familiene ikke gjør: omsorg, fellesskap, tilhørighet, samt en form for tillit og relasjon hvor de stiller opp for hverandre. På mange måter blir det er bilde av dysfunksjonalitet vs. funksjonalitet. De har funnet en gjeng som synes å fylle de behovene de ikke har, ikke har fått eller ikke

trenger, fra sine biologiske familier.

The Big Bang Theory synes tydelig å formidle viktigheten av og verdien i gode og gjensidige relasjoner, eksemplifisert av relasjonene innad i vennegjengen – og i kontrast til familierelasjonene. Samtidig avsløres også noe om hvordan nære relasjoner – her de biologiske familiene – kan styres i negativ retning når disse relasjonene ikke preges av positive opplevelser og erfaringer. Både vennerelasjonene og familierelasjonene synes imidlertid på en henholdsvis positiv og negativ måte, å avsløre noe sentralt hos alle rollefigurene, nemlig et grunnleggende behov for omsorg, fellesskap og tilhørighet. Slike verdier er sentrale i ulike livssynsperspektiver, for eksempel sekulær-humanisme og kristen tro. I konteksten av *The Big Bang Theory* er det likevel det sekulærhumanistiske livssynet som synes å gjøre seg gjeldende her, særlig med tanke på den negative fremstillingen av religiøse livssyn som gjøres i tv-serien, særlig når det gjelder jødisk og kristen tro.

Forholdet til romantisk kjærlighet og sex

I tillegg til de nære vennerelasjonene, er romantisk kjærlighet et løpende hovedtema i *The Big Bang Theory*. Det kan synes som de alle er på jakt etter kjærligheten, kanskje med Raj som den mest desperate og Sheldon som det ene unntaket. Noen av dem har jo også funnet kjærligheten, i mer eller mindre stabile forhold. Bernadette og Howard er gift, og forsøker å finne ut hvordan kjærligheten skal videreutvikles innenfor ekteskapet. Leonard og Penny er kjærester; forelsket, men med diverse forpliktelsesproblemer. Sheldon og Amy er også kjærester, men utforsker temaet om romantisk kjærlighet på helt andre måter enn de andre (noen ganger til Amys store frustrasjon). Så hva slags verdier og holdninger formidles når det

kommer til kjærlighet? Med visse modifikasjoner (som Amy og Sheldon), synes hovedinnholdet og – motivasjonen ved kjærlighet å være sex. Jakten på kjærlighet synes å motiveres ut fra sex, og motivasjonen og middelet for å bevare kjærligheten synes å være sex.³⁴

Dette synes å komme til uttrykk for eksempel når Penny har vurdert å melde seg opp på et skolefag, men etter å ha sett på fagene skjønner hun ikke at noen kan orke å gjøre noe så kjedelig. Hun orker ikke studere for å bli smart og sikre sitt forhold til Leonard på den måten. I stedet overrasker hun Leonard i leiligheten med sin nye fremgangsmåte for å glede han:³⁵

Penny: Jeg bestemte meg for at jeg ikke trenger å være en forsker, jeg trenger bare å se ut som en. Så jeg kjøpte disse.

Leonard: Brilller? Det er neppe... Herregud, så smart og sexy!

Penny: Ikke sant? Se her. (Penny tar brillene ned på nesen som en streng lærer og ser på han med et forførende blikk) Molekyler.

Leonard: Ok, kom med meg.

Penny: Hvor skal vi?

Leonard: Til soverommet mitt, så jeg kan ta av deg alt utenom brillene....og kanskje støvlettene.

Når Penny innser at hun ikke kan bli like smart som Leonard, og på den måten imponere han, tyr hun til andre fremgangsmåter. Sex synes her å bli kilden til å sikre forholdet, på en måte hvor romantisk kjærlighet og kanskje særlig sex fremstår som en prestasjon som er ment å imponere og forføre. Når de to ikke kan møtes på et intellektuelt nivå, synes sex å bli en fysisk erstatning, kanskje med et underliggende håp om at fysisk tilfredsstillelse og nytelse skal kunne tilføre forholdet det som mangler på et intellektuelt nivå.

Videre sammenlignes sex og seksuell

tilnærming ofte med dyrs oppførsel. Amy beskriver i en episode hvordan Alex, Sheldons assistent, flørter med Leonard: ”Jeg vet ikke hva du vet om primater, men assistenten flørtet med Leonard. Hvis hun var en mandrill, ville hun vist fram sin store, røde stjert.”³⁶ I samme episode må Penny innrømme at hun er en smule plaget av at Alex flørter med Leonard, men forsøker å forholde seg fornuftig til det (særlig hun selv er usikker på forholdet deres i øyeblikket). Amy hevder dette er et klassisk uttrykk for: ”Hjernebarkens resonnement mot limbisk lyst”³⁷ og synes å antyde at limbisk lyst har overtaket i denne situasjonen. Kjærlighet og sex forklares ofte ut fra biologiske, fysiske prosesser (disse forklaringene er det særlig Amy og Sheldon som står for). Dermed er det den fysiske, seksuelle tilfredsstillelsen som står i sentrum. Det synes å være en nærmest nødvendig tilfredsstillelse av naturlige behov, omtrent på samme måte som dyr. Dermed er det ikke nødvendigvis relasjonen som står i sentrum, men mer de sterke seksuelle driftene som er naturlige og som må tilfredsstillers. Her synes vi å se spor av et naturalistisk syn på mennesket.

I forlengelsen av og i tillegg til formidling av romantisk kjærlighet nært knyttet til sex, formidler *The Big Bang Theory* også oppfatninger og holdninger om denne typen kjærlighet knyttet til forpliktelse, parforhold og ekteskap. For Penny sin del handler det først og fremst om frykt for forpliktelse. I en episode sliter hun med utfordringer rundt sitt forhold til Leonard: det er trygt og bra, men kjedelig. Etter en mislykket Valentines-middag, konfronterer Leonard Penny angående hennes oppførsel og hun innrømmer sin frykt for forpliktelse:³⁸

Penny: Jeg har problemer med å binde meg.

Leonard: Plagsomt åpenbart. Fortsett.

Penny: Fortsetter det sånn, vil du fortsette å fri og til slutt sier jeg ja, og så skal vi være gift for alltid. Det skremmer meg.

Penny synes her å avsløre en frykt for det livslange, forpliktende forholdet. Det synes å speile følelser av å være fanget og ikke lenger kunne ha det gøy. Med andre ord fokuseres det ikke på et positivt grunnlag for ekteskapet: tillit, kjærlighet som både følelse og valg, livslang forpliktelse, trofasthet og vennskap som grunnlag. Derimot synes verdiene knyttet til romantisk kjærlighet (og sex) å være nytelse, det som føles godt, begjær og det å leve i øyeblikket uten å tenke på langvarige konsekvenser eller forpliktelser.

Som et gjennomgående trekk ved det som formidles i *The Big Bang Theory* om romantisk kjærlighet, sex og intimitet, finner vi individualisme. Det synes i hovedsak å handle om meg og mine behov. Dette kommer for eksempel tydelig frem når jentene sitter i sofaen hos Penny og snakker sammen om forholdet til Penny og Leonard:³⁹

Bernadette (til Penny): Leonard gjør ting han misliker for å glede deg.

Penny: Han er kjæresten min. Er ikke det liksom jobben hans?

Amy: Hva er din jobb, da?

Penny: Å la han glede meg!

Bernadette: I forhold må man gi for å få.

Et annet eksempel kan hentes fra scenen når Penny og Leonard er ute på Valentinesmiddag sammen med Bernadette og Howard. Her oppdager Penny eksen sin ved et bord litt lenger borte, på date sammen med jenta han var utro mot henne med. Litt lenger ute i middagen blir vennene vitne til at Pennys eks frir til denne

jenta og hun sier ja:⁴⁰

Leonard: Skulle vi ikke ignorere dem?

Penny: Ja, men de er onde. Det skal ikke ende godt for dem. Det skal ende godt for meg.

Leonard: Det gjorde det, du er her med meg.

Penny: Ja da, jeg vet det.

Leonard: Jeg reagerer litt på dette.

Penny: Ikke få det til å handle om deg.

Leonard: Neida, det handler om deg.

Disse er representative eksempler på den underliggende holdningen til romantisk kjærlighet som dominerer tv-serien. Den preges av en sterk individualisme, hvor det er mine ønsker og behov som står i sentrum.

Verdiene og holdningene som kommer frem knyttet til romantisk kjærlighet, synes å være at den skal skape gode følelser og opplevelser for *meg*. Kjærlighet synes også å være basert på nettopp følelser; at de opplever og føler at de elsker den andre, og at følelsene blir gjengjeldt. Disse følelsene synes å skapes først og fremst ved at deres egne ønsker og behov blir tilfredsstillt. Det sies lite om romantisk kjærlighet som gjensidig relasjon med fokus på å gi og være der for hverandre ”i gode og onde dager”. Videre er synet på kjærlighet nært knyttet til sex, da nærmere bestemt som nytelse og seksuell tilfredsstillelse. Sex synes å være knyttet til et naturlig behov for tilfredsstillelse av seksuelle drifter, og flere ganger i tv-serien blir disse driftene sammenlignet med dyrs seksuelle drifter. Her finner vi da spor av et naturalistisk menneskesyn og livssyn. Sex fungerer også ved enkelte anledninger som problemløser. Disse holdningene synes å peke mot en underliggende hedonisme,

hvor nytelse er det øverste gode og en betingelse for lykke og ”det gode liv”. Det som formidles rundt kjærlighet og sex i *The Big Bang Theory* synes å reflektere typiske holdninger innenfor et post-moderne livssyn.

Forholdet til autoriteter og samfunn

I dette delavsnittet vil vi se nærmere på hvordan rollefigurene forholder seg til autoriteter og samfunnet generelt.

Forholdet til autoriteter

I og med at *The Big Bang Theory* hovedsakelig fokuserer på vennegjengen⁴¹ og handlingen i stor grad begrenses til deres egne hjem, er dette med autoriteter ikke et fremtredende element i tv-serien. Det finnes likevel momenter i handlingen som synes å formidle noe rundt dette. Under humoren og den pågående handlingen synes tv-serien å kommunisere en grunnleggende holdning overfor etablerte autoriteter, nemlig skepsis.

Synet på autoriteter synes i stor grad å være knyttet til rollefigurenes relasjoner til sine autoriteter i oppveksten; nemlig foreldrene. Dette har blitt berørt tidligere, så det vil bli kommentert kort her. Med bakgrunn i det som ble beskrevet rundt rollefigurenes relasjoner til sine foreldre, kan en si at også her synes hovedtendensen å være skepsis og kritikk. Foreldre synes å ha rollen som autoritære,⁴² men rollefigurene synes å utvise skepsis og avvising overfor dem som autoritet. Kanskje opplever rollefigurene at foreldrene ikke har fortjent denne rollen i deres liv på grunn av ulike opplevelser i oppveksten.

The Big Bang Theory synes imidlertid ikke bare å kommunisere negative synspunkter rundt autoriteter. Noe får også status som positiv autoritet i deres liv, og det er området alle guttene fra ulike innfallsvinkler jobber med, nemlig naturvi-

tenskap. Det er flere former for naturvitenskap i fokus i serien, men fysikk er det feltet som vies mest oppmerksomhet, gjennom alt fra fokus i handlingen og tid brukt på vitenskapelige utregninger og formler, til selve tittelen på tv-serien og introsangen som handler om 'the big bang'. En god del av humoren er også relatert til dette. Naturvitenskap synes å bli ansett som ytterste autoritet; sannhet med stor S og tilnærmet ufeilbarlig. Hva tv-serien ellers formidler når det kommer til naturvitenskap som sannhet, kommer vi tilbake til i avsnittet "Forholdet til 'Det religiøse'".

Det som synes å være viktigst for rollefigurene når det gjelder deres forhold til autoriteter, er å være sin egen autoritet. Her synes individualismen å stå sterkest, noe som resulterer i en ganske tydelig skepsis overfor andre autoriteter. Det synes å handle om autonomi og et behov for å kunne gjøre selvstendige valg og vurderinger – og om 'den sterkeste rett'. Den eneste autoritet som synes å være anerkjent, er naturvitenskap. Underliggende her finner vi dermed spor av et naturalistisk livssyn. Den sterke skepsisen til autoriteter og vektleggingen av individualisme er imidlertid også typiske trekk ved det postmoderne livssynet.

Forholdet til samfunn

Når det kommer til samfunn, er det lite konkret i handlingen som avslører noe om rollefigurenes holdninger til samfunnet generelt. Handlingen i tv-serien utspiller seg så å si kun innenfor vennegjengens egen sosiale verden, for eksempel i deres egne leiligheter og på universitetet hvor de jobber. Nå bør en jo påpeke at universitetet er en del av samfunnssfæren, og på den måten et uttrykk for samfunn generelt. Men i den grad handlingen er lagt til CalTech University, er fokus fortsatt på

vennegjengen. Foruten tilstedeværelse på universitetet og kontakt med universitets ansatte, har rollefigurene i *The Big Bang Theory* svært lite kontakt med mennesker i samfunnet generelt.

Det at samfunnet utenfor vies lite oppmerksomhet i *The Big Bang Theory* er på den ene siden forståelig, siden hovedfokuset er vennegjengen og konseptet for tv-serien dreier seg i hovedsak om dem. På den andre siden er det påtakelig hvor lite rollefigurene synes å være opptatt av det som skjer utenfor deres egen virkelighet. Det individualistiske fokuset synes igjen å være sterkt, her på en slik måte at rollefigurene i stor grad synes å ha nok med seg selv. Dette synes igjen å være et uttrykk for en holdning som reflekterer det postmoderne livssynet, hvor både skepsisen til autoriteter og fokuset på seg selv og sitt eget liv, overskygger et engasjement for samfunnet generelt.

Forholdet til "det bortenfor"

Her vil vi se nærmere på hvilke spor av livssyn som formidles knyttet til fremtiden og forholdet til 'det religiøse'.

Forholdet til fremtiden

Handlingen i *The Big Bang Theory* avslører ikke mye om rollefigurenes syn på fremtiden. Samtidig er det interessant i seg selv at fremtiden synes å vies så lite oppmerksomhet. I bunn og grunn synes rollefigurenes fokus å være på livet her og nå.

I en episode har Penny følgende samtale med Leonard:⁴³

Penny: Jeg trodde jeg manglet evnen [til lidenskap], men jeg er lidenskapelig opptatt av det. [...] Jeg har alltid drømt om å bli filmstjerne og leve glamorøst, og alt annet brydde meg ikke.

Leonard: Det kan fremdeles skje.

Penny: Selvsagt! En synsk person på et utdrikningslag sa det. Jeg men-

te at jeg ikke trenger å vente. Jeg har deg, jeg har Sheldon... Mange herlige venner. Livet mitt er spennende nå!

Penny synes å formidle fremtiden som et ikke-tema. Fremtiden synes å være fjern, en kan ikke vite hva som kommer til å skje, om en får oppfylt drømmene sine eller ikke. Derfor velger hun å fokusere på det hun har her og nå, og leve i det. Samtidig synes hun å formidle noe om å ikke leve på en drøm om noe som kanskje kan skje en gang 'der fremme', men fokusere på å skape sin egen lykke og mening her og nå.

I all hovedsak fokuserer *The Big Bang Theory* på nåtiden, og vier fremtiden lite oppmerksomhet. Verdien som formidles synes å være å leve i øyeblikket, nyte det som er akkurat nå, uten tanke på fremtiden eller eventuelle konsekvenser. Dette er uttrykk for et postmoderne livssyn, hvor fokuset ligger på meg og mine opplevelser her og nå.

Forholdet til 'det religiøse'

Verken religiøsitet i vid forstand eller tradisjonelle religioner synes å spille sentrale roller i *The Big Bang Theory*, og i sesong seks er det ganske få referanser i retning av religion og religiøsitet. Sett i lys av tv-serien som helhet, har religion og religiøs tro imidlertid vært et tema med jevne mellomrom. Flere av rollefigurene har hatt oppvekster preget av tradisjonelle religioner; Sheldon som kristen, Howard som jøde og Raj som hindu. Sheldon synes å ha forkastet sin kristne tro (selv om han enkelte ganger nevner ord som "Oh Lord" (frustrasjon) eller "Thank you Jesus! (entusiasme), og fremstår nå som agnostisk ateist.⁴⁴ Howard og Raj synes derimot å fortsatt erkjenne en viss tilknytning til sine religiøse røtter. Det gjør de imidlertid ut fra et tydelig relativistisk grunnlag; reli-

gionens retningslinjer etterfølges så lenge det passer meg. For eksempel handler de flere ganger på tvers av religionenes tradisjonelle moral og etikk, som når de generelt synes å ignorere religionenes retningslinjer for blant annet mat og diett.⁴⁵ Howard og Raj synes dermed å ha en typisk postmoderne, relativistisk holdning til religion, hvor en står inne for det som passer meg, og forkaster det andre.

Howards tilhørighet til den jødiske religion kommer for eksempel til uttrykk når han og Bernadette diskuterer at Howard skal flytte ut fra moren sitt hus. Howard argumenterer med at han ikke kan flytte fra moren på en lørdag, siden da er det sabbat og som jøde kan han ikke bære tungt på sabbaten. Dette er naturligvis en unnskyldning for ikke å flytte akkurat nå, siden han frykter morens reaksjon når hun oppdager hva som skal skje. Bernadette utfordrer umiddelbart Howards argument og spør hva med når han for eksempel spiser hamburger med bacon (svinekjøtt). Howard svarer:⁴⁶

Howard: Religionen min er ganske fri. Så lenge man skjærer av forhuden og ikke bærer et kors, går det bra.

Her blir det tydelig hvilken relasjon Howard har til sin religiøse tro. Et uttrykk for et postmoderne livssyn, hvor synkretisme og relativisme er gjenkjennelige trekk. Hvor religion og religiøs tilhørighet tilpasses individet, og gjøres aktuell og riktig hvor og hvordan det passer en selv. Spørsmålet om sannhet synes altså her å være relativt og individuelt.

Når en ser tv-serien som helhet synes imidlertid religion å bli betraktet som en motsetning til naturvitenskap og naturvitenskapen likestilles med et naturalistisk perspektiv. Naturvitenskap synes å være forutsatt som autoritet, og er standarden

for å vurdere og forkaste andre synspunkter. Det er de religiøse (særlig de kristne) som fremstår med et forklaringsproblem, mens naturvitenskapen – ut fra et naturalistisk perspektiv og med Sheldon som dens tydeligste talerør – synes å gis troverdighet.

Sheldon henviser for eksempel til sin kristne oppvekst og de mange kristne på hans hjemsted, Galveston i Texas. Det skjer i forbindelse med at Sheldon leter etter tema for forskning som han på lang sikt håper kan gi han Nobelprisen i fysikk.⁴⁸ Han har fått tilsendt oppgavene han skrev på videregående skole og finner noe lovende blant disse:⁴⁹

Sheldon: Den het 'Et nytt syn på Maxwells elektromagnetiske ligninger'. Jeg dummet det ned, for de religiøse i byen mente jeg var en heks.

Her synes Sheldon å formidle to oppfatninger: at kristne er skeptiske til naturvitenskap, og at kristne driver med forfølgelse, heksebrenning, som også innebærer overtro. Når han sier at de kristne i hjembyen mente han var en heks, synes det som de har vært redde og kritiske til hans arbeid innen naturvitenskap (eventuelt at hans enestående intellekt har virket truende eller nærmest overnaturlig). Underliggende synes det å formidles en sterk motsetning mellom religion og naturvitenskap, og at religion tilsynelatende ønsker å motarbeide naturvitenskapelig arbeid.⁵⁰ Samt at religion er moralsk problematisk fordi den bedriver forfølgelse.

Tv-serien synes altså å formidle en sterk tillit til vitenskap og en overbevisning om naturvitenskapens berettigelse som sannhet med stor S. Sannhet er et kjernemoment når det kommer til forankringen av tillit og mening, og er derfor uløselig knyttet til trosbegrepet som her legges til grunn. Naturvitenskapen ligger som tidligere nevnt som grunnlag for hele serien,

nærmest som et selvsagt punkt for forankring av hva som er sant og riktig. Bare tittelen for serien avslører dette, som tydelig referer til Big Bang, en av de mest kjente teoriene om universets opprinnelse. Flere av rollefigurene er jo også forskere innenfor ulike naturvitenskapelige felt, og en god del av handlingen i serien dreier seg på ulike måter om naturvitenskap, enten det er forsøk på å løse ulike ligninger, diskusjoner rundt ulike teorier eller latterliggjøring av de som ikke forstår disse ligningene og teoriene. I alle møtene med naturvitenskapen gjennom hele sesong seks, synes det aldri å stilles spørsmålsteget ved naturvitenskapens troverdighet eller det naturalistiske perspektivets tilstrekkelighet som forklaringsramme for menneskets tilværelse.

En slik oppfatning av og tillit til naturvitenskap, kan beskrives som en 'funksjonell religiøsitet'. Funksjonell religiøsitet i denne sammenhengen betyr kort sagt at forankringen av tillit og søken etter mening er sekulær, men har en tilnærmet religiøs funksjon. Denne funksjonen dreier seg om å skape mening, tilhørighet og å gi svar på livsspørsmålene. I *The Big Bang Theory* synes dette å gjelde rollefigurenes forhold til og oppfatning av naturvitenskapen, som holdes opp som udiskutabel kilde til sannhet. Her ser vi hvordan naturvitenskapen blir en felles autoritet og fyller en sosial funksjon. Den gir også en felles referanseramme for rollefigurenes livssyn, i det at naturvitenskapen (naturalistisk fortolket) synes å legge føringer for blant annet deres virkelighetsforståelse (sekulært univers), menneskesyn (høyt utviklet dyr) og verdier.

Til oppsummering her kan vi si at *The Big Bang Theory* synes å forutsette en konfliktforståelse av relasjonen mellom vitenskap og religion. Det gis uttrykk for en tro på naturvitenskap som en udisku-

tabel kilde til sannhet, og samtidig nedvurderes religion og religiøs tro til noe uten hold i virkeligheten, og som dermed kun appellerer til de uvitende og enfoldige. Dermed er religion og Gud også gjenstand for latterliggjøring i det elementer fra ulike religioner (særlig kristen tro) holdes opp som eksempler på noe som står i direkte opposisjon til naturvitenskapen, og dermed også til sannheten. Det kan synes som tv-serien formidler oppfatninger som holder opp tro på naturvitenskap som en begrunnet tillit, mens tro i religiøs forstand forbindes med en blind tro. Med andre ord ser det ut til at *The Big Bang Theory* er med å opprettholde vanlige (vrang)forestillinger i samtiden, nemlig 1) motsetningen mellom ”vitenskap” og ”religion”, 2) konfliktforestillingen, 3) naturvitenskapens overlegenhet, 4) religionens underlegenhet. I *The Big Bang Theory* synes tro, forstått som forankring av tillit, å tillegges naturvitenskapen, og synes å formidle spor av et naturalistisk livssyn.

Hva formidles i *The Big Bang Theory*? – en oppsummering

Analysen av *The Big Bang Theory* fokuserte på ulike områder som ifølge David Howell er avgjørende for ungdommers livssyndanning, fra det nære og det som oppleves som det viktigste til det mer perifere. Med bakgrunn i dette fokuserte analysen på hvilke verdier og holdninger som synes å komme frem i *The Big Bang Theory* relatert til ‘forholdet seg selv og sine, ‘forholdet til autoriteter og samfunn’ og forholdet til ‘det bortenfor’.

Som vi har sett formidler *The Big Bang Theory* en rekke ulike spor av livssyn knyttet til de ulike fokusområdene. Ut fra dette har vi identifisert flere ulike livssynsperspektiver i tv-serien, som sekulær-humanisme, naturalisme, ateisme, postmo-

dernisme (med særlig vekt på individualisme og hedonisme), eksistensialisme og relativisme.

Når det gjelder de spor av livssyn som formidles i tv-serien som helhet, synes de å kunne oppsummeres i to sentrale perspektiver:

En postmoderne synkretisme

Det postmoderne livssynet gjør seg gjeldende på de fleste områder av analysen, fra synet på image og status, kjærlighet og sex til synet på det religiøse. Generelt er det individualisme som synes å dominere, hvor fokuset er ”hva kan dette gjøre for meg?”. Videre synes meningen med livet i hovedsak å motiveres ut fra hedonistiske perspektiv, hvor nytelse og det som føles godt vektlegges. Fokuset er på tiden her og nå, på de umiddelbare og gode opplevelsene. Det handler om tilfredsstillelse av egne behov her og nå, enten det gjelder å sikre sin egen status eller tilfredsstillelse av det seksuelle.

En postmoderne synkretisme kommer særlig tydelig til uttrykk i forbindelse med det religiøse. Howard beskriver sin religion i ordelag som tilsier at han har tilpasset sin tro slik at den passer inn i det livet han lever og ønsker. Han har beholdt de deler av troen som ”føles” komfortabel, og forkastet de som bryter med hans levesett. I tillegg har han tatt til seg typiske verdier og holdninger fra andre livssynsperspektiv, som det postmoderne. Med andre ord synes hans tro å være et uttrykk for en populær synkretisme; en plukk og miks holdning der en henter elementer fra ulike livssyn og ”designer” sin egen tro slik det føles komfortabelt og ”riktig for meg”. Disse holdningene er typisk for det postmoderne livssynet, som avviser eksklusive sannheter, og i stedet hevder at vi alle kan finne vår egen sannhet slik det ”føles riktig for meg”. Altså

formidles en underliggende relativisme, fordi spørsmålet om sannhet nedvurderes til personlig overbevisning og smak.

En ateistisk naturalisme

Tv-serien som helhet – kanskje særlig uttrykt gjennom Sheldon – synes å vurdere naturvitenskap og dens underliggende naturalisme som den virkelige kilden til forankring og sannhet. Det sies ikke direkte, men der religion og religiøs tro utfordres og problematiseres flere ganger i den aktuelle sesongen, stilles det aldri spørsmålsteget ved naturvitenskapens troverdighet og tilstrekkelighet. Slik sett synes naturalismen å få uttrykk som funksjonell religiøsitet i tv-serien, ved at naturvitenskapen synes å være kilde til forankringen av tillit og søken etter mening. Denne kilden er da sekulær, men har en tilnærmet religiøs funksjon i det det dreier seg om å skape mening, tilhørighet og å gi svar på livsspørsmålene. Den forutsettes og synes å være en udiskutabel kilde til fakta og sannhet. Det formidles med andre ord en sterk motsetning mellom religion og vitenskap, og et syn på religion som naturvitenskapens motsetning.

Hvordan kan vi så forholde oss til dette?

Noe av hensikten med å gjøre en analyse som dette, er å rette fokus mot en sentral del av kulturen som omgir oss alle hver eneste dag, nemlig populærkulturen. Enten det er via fjernsynet, radioen, iPaden, iPhoneen eller reklameplakaten, møter vi daglig et bombardement av populærkulturelle ytringer, gjennom filmer, tv-serier, musikk, reklame, ukeblader, osv. Budskapene som formidles vil oss noe, de er der ikke *bare* som underholdning. Som det ble poengtert innledningsvis er det nær sammenheng mellom populærkultur, samtidskultur og sentrale verdier og hold-

ninger som preger vårt samfunn. Populærkulturen speiler og former det samfunnet vi lever i. Dette er nettopp noe av det som gjør populærkulturen populær, fordi vi kjenner oss igjen i det som formidles. Når vi da står midt i denne strømmen av inntrykk, uten mulighet til å unngå den, er det utfordrende å forholde seg bevisst til dette. Som sosiologen Os Guinness sier det: “We don’t see it, because we see with it.”⁵¹ Våre øyne, våre perspektiv og vår oppfattelse er farget av den kulturen vi lever i. Samtidig er ingen budskap nøytrale, men bærer med seg spor av verdier og livssyn, slik vi nå har sett i eksempelet med *The Big Bang Theory*. Utfordringen blir da; hvordan forholder vi oss bevisst til dette, både i møte med det populærkulturelle produktet og ut fra eget livssyn?

Uavhengig av hvor en står livssynsmessig, innebærer et fullverdig møte med populærkulturen at en også vurderer formidlingen som skjer ut fra eget ståsted. Denne vurderingen skjer ut fra det livssyn den enkelte har, enten det er kristent, ateistisk, sekulær-humanistisk eller annet. Poenget er å knytte bånd mellom de ulike sporene av livssyn vi har identifisert i det populærkulturelle produktet og våre egne verdier og holdninger. Med andre ord; hvilke tilknytningspunkt og spenningspunkt finner vi i *The Big Bang Theory* til vårt eget livssyn? Hva i tv-serien vil vi bekrefte – og hvorfor (tilknytningspunkt)? Hva i filmen må vi utfordre – og hvorfor (spenningspunkt)? Poenget er å øve seg på å ”lese” den populærkulturelle teksten stadig bedre, og slik kunne være kritisk bevisst. Både positive og negative sider ved det populærkulturelle produktet vil da kunne identifiseres som mulige tilknytningspunkt og spenningspunkt til eget livssyn. Ikke bare blir vi mer bevisst på den livssynsformidlingen som skjer i

populærkulturen og hvordan vi forholder oss til den, sjansen er stor for at selve filmopplevelsen også blir større.

Hva så?

Som poengtert innledningsvis utfordrer religionssosiologen Tomas Axelson og teologen Ola Sigurdson oss når det gjelder populærkulturens betydning i vår tid: “Populærkulturen har for mange blitt stedet for refleksjon og bearbeidelse av virkelighetens store spørsmål.”⁵² Det er dermed av stor betydning hvordan vi forholder oss til den livssynsformidlingen som skjer i populærkulturen.

Mediemylderet påvirker på ulike måter, men dypest sett er det de ulike livssynsperspektivene som er bærende i påvirkningen. Det er disse som er kilde til den enkeltes livssynsdanning. Dermed er det vesentlig ikke bare å være klar over populærkulturens sentrale rolle i samtiden – som speil og motor i forhold til oppfatninger og holdninger hos folk flest – men også å vite hvilke sentrale livssynsperspektiver som formidles. Bare da kan

en også være bevisst og kritisk reflektert i møtet med populærkulturen, ut fra eget livssyn og ståsted.

Tendensene vi finner i forhold til verdier og holdninger i *The Big Bang Theory*, finner vi nemlig igjen blant mange mennesker i vår moderne, vestlige kultur. Det er nok også en vesentlig grunn til at *The Big Bang Theory* spiller på nettopp de sentrale temaene den gjør. Tv-serien bruker og spiller på aktuelle og populære tema i samtiden. Det gjør at vi kjenner oss igjen i det som skjer i tv-serien, selv om handlingen i seg selv kanskje ligger et stykke unna våre personlige liv. De underliggende temaene resonnerer imidlertid med noe i oss. Mange av oss, og kanskje særlig de unge, kjenner på mange av de samme utfordringene som rollefigurene i *The Big Bang Theory*; spørsmålet om kjærlighet, forholdet til seg selv og sine, identitet, osv. Spørsmålet blir da; hvilke svar får vi i populærkulturen? Og hvilke svar ønsker vi å stå for selv? Utfordringen til oss alle er å forholde oss bevisst til begge deler.

Noter

1. Tomas Axelson og Ola Sigurdson red. *Film och religion. Livstolkning på vita duken* (Örebro: Cordia, 2005), s. 9.
2. Tony Watkins, Focus. *The Art and Soul of Cinema* (Southampton: Authentic Media, 2007), s. 101
3. Analysen er en del av et prosjektet ”Bare underholdning – eller?” gjort av Ingvild Thu Kro, på oppdrag fra Norges Kristelige Folkehøgskolelag (NKF). I tillegg til analysen som teoretisk grunnlag, inneholder prosjektet praktiske ressurser til bruk ved de kristne folkehøgskolene som tilhører NKF. Prosjektet ble gjort i løpet av høsten 2013 og våren 2014.
4. De står bak andre kjente tv-serier som *Dharma & Greg* (Lorre og Prady), *Two and a Half Men* (Lorre) og *Gilmore Girls* (Prady).
5. http://en.wikipedia.org/wiki/The_Big_Bang_Theory#U.S._standard_ratings
6. For eksempel People’s Choice Awards i 2010, 2013 og 2014 og Satellite Awards i 2012. Skuespiller Jim Parsons har vunnet tre Emmy (2010, 2011 og 2013) og Golden Globe (2011) for sin innsats som Sheldon. http://en.wikipedia.org/wiki/The_Big_Bang_Theory#Awards_and_nominations
7. <http://www.tvnorge.no/programmer/the-big-bang-theory/the-big-bang-theory-1.15815>
8. California Institute of Technology.
9. Hovedrollefigurene er teoretisk fysiker Sheldon Cooper (Jim Parsons), eksperimentalfysiker Leonard Hofstadter (Johnny Galecki), maskiningeniør Howard Wolowitz (Simon Helberg) og astrofysiker Rajesh (Raj) Koothrappali (Kunal Nayyar). De nerdete og intellektuelle hovedrollefigurene har sin humoristiske motsetning i Penny (Kaley Cuoco), en pen og populær jente med skuespillerdrømmer. Penny bor i leiligheten rett over gangen for Sheldon og Leonard, og har et av-og-på kjærlighetsforhold til Leonard som gjennom hele serien. I tillegg til møter vi Sheldon’s kjæreste, nevrobiolog Amy Farrah Fowler (Mayim Bialik), og kona til Howard, mikrobiolog Bernadette Rostenkowski (Melissa Rauch). Stuart Bloom (Kevin Sussman), innehaver av tegneseributikken, bør også nevnes.

10. Populærkultur i denne sammenhengen defineres som det som er populært i kulturen til enhver tid, og som er likt, kjent og konsumert av mange. Den er lett tilgjengelig og enkelt sagt 'allmennmenneskelig' i kulturen.
11. Anne Hoff, *Mitt liv som film* (Oslo: Tiden forlag, 2002) i innledningen
12. For eksempel påvirker de klesmote, skjønnhetsideal, musikksmak, matvaner, kroppsholdninger, uttrykksmåter og gester.
13. Axelson og Sigurdson, *Film och religion*, 56.
14. Brian Godawa, *Hollywood Worldviews. Watching Films with Wisdom and Discernment* (Downers Grove: InterVarsity Press, 2002), 27.
15. Margunn Serigstad Dahle, *På sporet av livssyn. Utvikling og utprøving av eit analyseverktøy – med ungdom som case*. (Hovedoppgåve i Kristendomskunnskap) (Bergen, Norsk Lærerakademi Vitenskapelig Høgskole, 2002) og Margunn Serigstad Dahle og Lena Skattum *Manus for livet? Film som verktøy i trosopplæringen* (Oslo, IKO Forlaget AS, 2010).
16. Jeg legger til grunn et utvidet tekstbegrep. Medievitere og andre tekstforskere bruker begrepet tekst om alt som formidler mening, enten det er skrift, tale, bilder eller disse i kombinasjon. Altså er tv-serier en god illustrasjon på en sammensatt tekst, der helheten er satt sammen av mange ulike uttrykksformer (Dahle og Skattum, *Manus for livet?*, s. 69).
17. Med den observerbare livspraksisen som utgangspunkt, ligger vekten i denne analysen på primært på dialogene, sekundært på handlingene. Nonverbal kommunikasjon som kroppsspråk og lignende spiller mindre rolle, og da mer som bekreftelse eller understreking av det som sies.
18. Dahle og Skattum, *Manus for livet?*, s. 85.
19. Som selve begrepet tilsier, dreier livssyn seg om 'et syn på livet'. Noe mer presist kan det omtales som de svar ethvert menneske – bevisst eller ubevisst – kommer opp med på de såkalte livsspørsmålene. Enten en fokuserer på subjektive, personlige livssyn eller på objektive livssynstradisjoner og -trender, kan et livssyn struktureres ut fra noen hovedområder som bidrar til å definere det enkelte livssynet. Idèhistorikeren Per Magne Aadnanes vektlegger følgende hovedområder i et livssyn; *virkelighetsoppfatning, menneskesyn og etikk* (Aadnanes, Per Magne, *Livssyn* (Oslo, Universitetsforlaget, 2012, 4.utgave), s. 22. Margunn Serigstad Dahle legger til momentet *tro* (forstått som forankring av tillit og kilder til mening). Dahle forklarer dette fjerde elementet som det grunnleggende aksiomet i livssynet, og kan omtales som trosposisjonen. (Dahle og Skattum, *Manus for livet?*, s. 31-34)
20. Paul Otto Brunstad, *Ungdom og livstolkning: En studie av unge menneskers tro og fremtidsforventninger* (Trondheim, Tapir Forlag, 1998), s. 14.
21. Litteraturviteren James Sire sier noe av det samme i sin definisjon av livssyn, hvor han vektlegger sammenhengen mellom underliggende verdier og holdninger - og den konkrete livspraksisen: "A worldview is a commitment, a fundamental orientation of the heart, that can be expressed as a story or in a set of presuppositions (assumptions which may be true, partially true or entirely false) which we hold (consciously or subconsciously, consistently or subconsistently) about the basic constitution of reality, and that provides the foundation on which we live and move and have our being" (James Sire, *The Universe Next Door. A Basic Worldview Catalog*. 4. utg. (Leicester, InterVarsity Press, 2004), s. 17.
22. David Howell, "Religion and Youth Culture" i Christopher Partridge red., *Dictionary of Contemporary Religion in the Western World* (Leicester: Inter-Varsity Press, 2002).
23. De to første områdene hos Howell er i analyseverktøyet slått sammen til ett punkt; forholdet til seg selv og 'sine'.
24. Mer om dette under "Forholdet til romantisk kjærlighet og sex".
25. Direkte oversatt betyr ordet *image* bilde. Image brukes imidlertid med flere betydninger. I denne sammenhengen henger ordet nært sammen med selvbilde og identitet. I følge Serigstad Dahle er ungdommers livspraksis knyttet til det ytre, preget av image i stedet for substans, med et fokus på utseende og kropp heller enn indre karakter. Et vellykket ytre er det som gir identitet, mening og mål. (Margunn Serigstad Dahle, *På sporet av livssyn. Utvikling og utprøving av eit analyseverktøy – med ungdom som case*. (Hovedoppgåve i Kristendomskunnskap) (Bergen, Norsk Lærerakademi Vitenskapelig Høgskole, 2002), s. 63.
26. Profesjonsidentitet handler om tilknytning til og den vekt en tillegger karrieren i forståelse av identitet. (Ingvild Thu Kro "The relationship, the 'chief thing' – how to juggle them both without getting distracted" *Et blikk på identitet i Grey's Anatomy, med utgangspunkt i vektleggingen av prestasjoner og relasjoner. En rapport for Familie og Medier* (Bergen, Familie og Medier, 2008) s. 16)
27. Det er blitt spekulert i om Sheldon lider av Asperger syndrom, en diagnose innen autismespekteret. En person med Asperger er gjerne preget av vansker med sosialt samspill, snevre, stereotype atferdsmønstre og interesser, fysisk klossethet og atypisk språkbruk. Diagnosen skiller seg fra andre autismespekterforstyrrelser ved relativt god språklig og kognitiv utvikling. Det er imidlertid viktig å merke seg at dette aldri er bekreftet av skaperne av serien.
28. Episode 14: "The Cooper/Kripke Inversion"
29. Episode 14: "The Cooper/Kripke Inversion"
30. David Cook, *Tro på avveier* (Oslo: Lunde Forlag, 1999), s. 18

31. Episode 1: "The Date Night Variable"

32. Det er interessant å registrere at det stort sett refereres til mødre når det er snakk om biologiske familier (med unntak i far til Bernadettes korte gjesteopptreden og Howards relasjon til sin far som stakk av når han var liten). Det er vanskelig å si om det er noen underliggende årsak til dette, men kanskje har det noe med tilknytning og omsorg å gjøre – eller mangelen av dette i denne sammenheng.

33. Episode 11: "The Santa Simulation"

34. Humor synes å være et sentralt virkemiddel når det gjelder det som formidles om et syn på kjærlighet og sex. De humoristiske poengene fremmes ofte gjennom ironi og sarkasme, og er sentrale virkemidler i tv-serien som helhet. Dette er et viktig perspektiv å ha i bakhodet, når en ser på det som likevel formidles under overflaten knyttet til romantisk kjærlighet og sex.

35. Episode 12: "The Egg Salad Equivalency"

36. Episode 3: "The Higgs Boson Observation"

37. Det limbiske system er en samlebetegnelse på de utviklingshistorisk eldste delene av storhjernen. Det limbiske system inneholder sentrer for reguleringen av autonome funksjoner (åndedrett, blodtrykk m.m.), og det er av betydning for seksuell atferd og emosjonelle reaksjoner (frykt, sinne). (https://sml.snl.no/limbiske_system)

Episode 3: "The Higgs Boson Observation"

38. Episode 16: "The Tangible Affection Proof"

39. Episode 5: "The Holographic Excitation"

40. Episode 16: "The Tangible Affection Proof"

41. Sammenlign med avsnittet om "Forholdet til familie og venner", hvor det ble vist til Sheldons oppfatning av seg selv som autoritetsperson innad i vennegjengen.

42. Mødrene synes å være i hovedfokus når det gjelder familierelasjonene. De opptrer som autoritære på ulike måter, med mødrene til Leonard og Howard som særlig fremtredende på dette området.

43. Episode 21: "The Closure Alternative"

44. En agnostisk ateist kan betegnes som en som ikke benekter guders eksistens, men ikke finner overbevisende argumenter for deres eksistens. Konklusjonen blir dermed – inntil det motsatte er bevist – å tro at det ikke finnes en gud.

45. I jødedommen omtales mat som er godkjent å spise som 'kosher'. Hinduismen har også regler for kosthold.

46. Episode 7: "The Habitation Obliteration"

47. For å være tydelig her, er det verdt å merke seg at denne form for relativisme gjøres ikke gjeldende innenfor naturvitenskapen. Det har man en overbevisning om at sannheten er mulig å oppdage, gjennom nyskapende naturvitenskapelige metoder.

48. Episode 3: "The Higgs Boson Observation"

49. Episode 3: "The Higgs Boson Observation"

50. Dette er ekstra interessant ettersom Maxwell selv var en overbevist kristen, og dermed ikke fremmet en slik motsetning mellom naturvitenskap og religion/kristen tro: <http://silas.psfc.mit.edu/Maxwell/maxwell.html>

51. Sitert i Dahle og Skattum, *Manus for livet?*, s. 45.

52. Axelson og Sigurdson, *Film och religion*, s. 9.